

ZASTARIJEVANJE TRAŽBINE, ZASTARA I POSLJEDICE - OPĆA I NEKA IZABRANA PITANJA

Mr. sc. Miljenko Appio Giunio *

UDK 347.439

Stručni rad

Prihvaćeno: listopad 2012.

U radu se razmatra institut zastare u hrvatskome pravu, te se ukazuje na neke materijalnoppravne i procesne novine. Izlažu se opća pitanja, pojam, rokovi zastarijevanja prema vrstama pravnih odnosa, prekid i zastoje zastarijevanja, priznanje zastarjele tražbine. Ukazuje se na pitanje zastare tražbine osigurane (ovršnopravnom) zadužnicom, koje je još otvoreno, i nakon što su Zakonom o obveznim odnosima iz 2005. tražbine utvrđene javnobilježničkim aktima izjednačene s onima iz pravomoćnih presuda.

Upućuje se na recentne novine u pogledu vremenske mogućnosti isticanja prigovora zastare u parnici, ovisno o stadiju i vrsti postupka.

Posebna je pozornost (prostor) posvećena pitanju početka tijeka zastarnoga roka, a naročito kad se radi o tražbini radi vraćanja onoga što je jedna ugovorna strana dala drugoj u slučajevima kada je ugovor utvrđen ništetnim. Ta je problematika ilustrirana primjerima iz sudske prakse (Vrhovnoga suda RH), a povezuje se s početkom zastarijevanja zahtjeva za vraćanje danog nakon raskida ugovora, te nakon poništaja pobojnoga ugovora, kao i zahtjeva na isplatu naknade plaće nakon utvrđenja nezakonitim otkaza radnog odnosa.

Ključne riječi: zastara, zastarni rok, prekid, zastoje, priznanje, početak zastarijevanja, priznanje tražbine

1. POJAM I FUNKCIJA ZASTARE

1.1. Općenito

Zastara kao pravni institut obveznoga prava s jedne strane potiče vjerovnika da vodi računa o svojim pravima i na vrijeme ih ostvaruje, a s druge strane

---

* Mr. sc. Miljenko Giunio, prokurist, Metalmineral d.d., Republike Austrije 25, Zagreb

služi pravnoj sigurnosti kako dužnik ne bi bio u neizvjesnosti oko postojanja svoje obveze i mogućih vjerovnikovih pretenzija. Radi se zapravo o sukobu dvaju interesa - onoga vjerovnikovog da ostvaruje svoje pravo te dužnikovog da ne bude nerazumno dugo spreman na zaštitu od mogućih vjerovnikovih, opravdanih ili neopravdanih, pretenzija. U tom sukobu interesa zakonodavac je pokušao naći pravu mjeru propisujući rokove za nastupanje zastare, različite za pojedina potraživanja i među različitim subjektima, te propisujući početak zastarijevanja, uz načine prekida preskripcije¹ i ostalo. Kako to obično biva, zakonom nisu mogla biti riješena sva pitanja koja se javljaju u praksi, pa odgovore treba potražiti interpretacijom propisa, vodeći računa o njihovoj svrsi i potrebama pravičnosti i morala.

Osnovne odredbe o zastari nalaze se u Zakonu o obveznim odnosima², Odjeljku 4. pod naslovom Zastara, članci 214. do 246. (u ZOO/91. članci 360. do 393.). K tome, pojedina pitanja zastare uređena su u sklopu odgovarajućih drugih instituta, a specifična rješenja nalaze se i u posebnim zakonima.

Zastara je pravni institut koji **mijenja kakvoću tražbine**. Ona nastaje protokom zakonom određenog vremena, nakon kojega dužnik ima pravo uskratiti ispunjenje obveze zbog pasivnog držanja vjerovnika.

Prema zakonskoj odredbi, zastarom prestaje pravo zahtijevati ispunjenje obveze (čl. 214. st. 1.).³ Međutim, ova formulacija ne izražava bit zastare na odgovarajući način. Naime, nastupanjem zastare vjerovnikovo pravo ne prestaje. Obveza samo postaje "prirodna" ("naturalna"). To znači da vjerovnik zapravo zadržava pravo zahtijevati ispunjenje, štoviše to pravo može i utužiti, i sud mu je dužan pružiti pravnu zaštitu, osim ako dužnik uloži prigovor zastare.⁴ Dakle, sud, i onda kad su mu poznate sve činjenice koje bi ukazivale na zastaru,

¹ Pojam preskripcije obuhvaća dosjelost i zastaru. *Praescriptio* (lat.) = dosjedanje, stjecanje dosjelošću, zastara, gubitak prava uslijed nevršenja kroz određeno vrijeme (A. Romac, *Rječnik latinskih pravnih izraza*, Informator, Zagreb, 1992., str. 452). Dosjelost je, ustvari, druga, korelativna strana zastare.

² Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine (- NN), br. 35/05., 41/08. - ZOO/95, zamijenio je ZOO koji je bio na snazi do 31. 12. 2005., NN, br. 53/91. (Zakon o preuzimanju ZOO-a) te 73/91., 111/93., 3/94., 7/96., 91/96., 112/99. - ZOO/91.

³ Tako Vedriš i Klarić: *Zastara je gubitak zahtjeva zbog nevršenja sadržaja subjektivnog prava kroz zakonom određeno vrijeme*. M. Vedriš, P. Klarić, *Građansko pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 176.

⁴ U teoriji se govori o *zastari tužbenog zahtjeva*, u smislu da ne zastaruje samo subjektivno pravo već pravo na zahtjev. Tako *ibid.*, str. 177.

ne može odbiti tužbeni zahtjev zbog proteka roka, već samo ako dužnik kao tuženik iskoristi svoje pravo prigovora. Na civilnopravnu zastaru sud ne pazi po službenoj dužnosti (za razliku od zastare kaznenoga progona ili izvršenja kazne u kaznenome i prekršajnom pravu).

Ističe se da je zastarni rok materijalnoga prava, za razliku od postupovnih rokova koji u pravilu dovode do prekluzije, tj. do gubitka prava ako se ono ne ostvaruje na vrijeme. Uz to, pravilo o zastari ne primjenjuje se ako su u zakonu određeni rokovi u kojima treba podići tužbu (ili izvršiti određenu radnju) pod prijetnjom gubitka prava. Ova druga pravila, dakle, tada imaju prednost.

Zastarne rokove određuje zakon. To znači da **stranke ne mogu ugovarati** te rokove, produljivati ih ili skraćivati. Ako o tome postoji ugovorna odredba, ona je ništetna (ali ugovor ostaje na snazi). Isto tako, dužnik se ne može ni odreći zastare, barem ne prije nego što ona nastupi. Dakle, nakon što zastara već nastupi, dužnik se može valjano (s pravnim učinkom) nje odreći i time prirodnu obvezu pretvoriti u obvezu s punim učincima. Odricanje od zastare zapravo znači priznanje zastarjele obveze (v. *infra*, pod 6.).

Neki oblici osiguranja tražbine čine tražbinu imunom na zastaru. Tako, kad je tražbina osigurana zalogom ili hipotekom, bez obzira na moguću nastupjelu zastaru, založni vjerovnik može se namiriti iz zaloga ako založeni predmet “drži u rukama” ili ako je njegovo pravo upisano u javnoj knjizi (hipoteka). Ovo pravilo (čl. 222. ZOO/95.) trebalo bi vrijediti i u slučaju novijih načina osiguranja, sudskoga ili javnobilježničkog sporazumnog osiguranja te fiducijarnog prijenosa vlasništva u smislu odredaba Ovršnog zakona.⁵ Vjerovnikovo pravo namirenja na temelju navedene odredbe ne odnosi se na zastarjela potraživanja kamata i drugih povremenih davanja.

Institutu zastare podliježu obveze. Stoga npr. pravo vlasništva kao stvarno pravo ne zastarijeva, pa se vlasnička tužba može s uspjehom podnositi bez obzira na protek vremena.⁶

⁵ Ovršni zakon, NN, br. 57/96., 29/99., 42/00., 173/03., 194/03., 151/04., 88/05., 125/05., 67/08. - OZ. ZOO/05. prenio je prijašnju odredbu čl. 368. ZOO/91., iako su u vrijeme donošenja novog zakona u hrvatskome zakonodavstvu već bila uvedena ovršnopravna osiguranja

⁶ Međutim, ima i stvarnih prava koja se gube nevršenjem nakon stanovitog vremena, kao što je služnost puta.

2. VRIJEME ZASTARIJEVANJA

2.1. Rokovi - općenito

Vrijeme zastarijevanja, tj. vrijeme potrebno za nastup zastare⁷, uređuju članci od 225. do 234. ZOO/05. Međutim, u nizu drugih zakona utvrđeni su posebni rokovi zastare, pa tako i u Zakonu o mjenici (NN, br. 74/94.), Zakonu o čeku (NN, br. 74/94.), Zakonu o trgovačkim društvima (NN, br. 111/93., 34/99., 121/99., 52/00., 118/03., 107/07., 146/08.), Pomorskom zakoniku (NN, br. 181/04., 76/07., 146/08.), Zakonu o prijevozu u cestovnom prometu (NN, br. 178/04., 48/05., 151/05., 111/06., 63/08.), Zakonu o ugovorima o prijevozu u željezničkom prometu (NN, br. 87/96.), u poreznim propisima, u prihvaćenim međunarodnim sporazumima (konvencijama). U nastavku ćemo se, uglavnom, baviti samo zastarnim rokovima iz ZOO-a.

Opći rok zastare, tj. rok koji se primjenjuje ako zakonom nije određeno neko drugo vrijeme jest **pet godina**. Prema tome, ako ZOO-om ili nekim drugim zakonom nije određen neki poseban zastarni rok, primjenjuje se ovaj opći.

Međusobne tražbine iz **trgovačkih ugovora** o prometu robe i usluga, odnosno ugovora koje sklope trgovac i osoba javnog prava o prometu robe i usluga te tražbine naknade za izdatke učinjene u vezi s tim ugovorima zastarijevaju za **tri godine**.⁸

No, i bez obzira na prirodu obveze, ako se radi o **povremenim tražbinama** - one zastarijevaju također u roku od **tri godine** od dospelosti svakoga pojedinog davanja. Povremena su davanja ona koja dospijevaju godišnje ili u kraćim razdobljima. Povremenom tražbinom smatra se i ona po osnovi kamata. Otplata

---

⁷ ZOO/91. rabio je izraze *zastara* i *zastarijevanje*, dok je ZOO/05. i *zastarijevanje* zamijenio *zastarom*. Čini se da su redaktori novoga zakona pogriješili. Zastarijevanje (jezično - glagolska imenica od zastarijevati) jest proces, tijek, događanje koje dovodi do rezultata - zastare. Dakle, ne radi se o sinonimima, zastarijevanje teče, a zastara nastupa (istekom roka). V. i *Rječnik hrvatskoga jezika*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža i Školska knjiga, Zagreb, 2000., natuknice "zastara" i "zastarijevati", str. 1411.

⁸ Odredba čl. 228. st. 1. ZOO/05. precizirana je na opisani način tek zakonskom novelom iz 2008. uključanjem pojma "trgovačkih ugovora". Trgovački ugovori, prema čl. 14. st. 2. ZOO/05., jesu ugovori što ih sklapaju trgovci među sobom u obavljanju djelatnosti koje čine predmet poslovanja barem jednoga od njih ili su u vezi s obavljanjem tih djelatnosti. Za primjenu skraćenoga, trogodišnjeg, roka potrebno je da se uz to radi baš o ugovorima o prometu robe i usluga.

u obrocima, kao i druga djelomična ispunjenja, ne smatraju se povremenim davanjima, osim kad se radi o anuitetima kojima se u jednakim, unaprijed određenim povremenim iznosima, otplaćuju glavnica i kamate.

Zahtjev za naknadu štete zastarijeva ovisno o tome radi li se o deliktnoj, izvanugovornoj šteti ili o šteti nastaloj povredom ugovorne obveze te posebno o tome je li šteta uzrokovana kaznenim djelom.

Tražbina po osnovi naknade **izvanugovorne štete** zastarijeva u roku od tri godine od dana kada je oštećenik doznao za štetu i za osobu koja je štetu učinila (subjektivni rok), ali najkasnije u roku od pet godina od dana kada je šteta nastala (objektivni rok). Kod računanja ovoga objektivnog roka od pet godina treba voditi računa da se šteta vremenski ne mora podudarati sa štetnom radnjom (tj. događajem koji je prouzročio štetu). Ako se ova dva dana razlikuju, nije mjerodavan dan štetne radnje, već dan kada je šteta nastala. Kod računanja subjektivnog roka, saznanje za štetu obuhvaća spoznaju o elementima potrebnim za svijest o šteti i njezinu opsegu i visini.

Potraživanje naknade **štete koja je nastala povredom ugovorne obveze** zastarijeva u istom vremenu u kojemu zastarijeva i sama ugovorna obveza. Inače, na naknadu štete nastale povredom ugovorne obveze na odgovarajući način primjenjuju se odredbe o naknadi izvanugovorne štete. Međutim, za početak zastarijevanja zahtjeva za naknadu štete nastale povredom ugovorne obveze nije odlučujuće kada je oštećenik doznao za štetu i osobu koja ju je počinila.

Kad je **šteta uzrokovana kaznenim djelom**, a za kazneno gonjenje predviđen je duži zastarni rok, zahtjev za naknadu štete prema odgovornoj osobi zastarijeva kad istekne vrijeme određeno za zastaru kaznenog gonjenja, s tim da prekid i zastoj zastarijevanja kaznenog gonjenja rezultira i prekidom odnosno zastojem zastarijevanja odštetnog zahtjeva. Za primjenu ovoga zastarnog roka, kao povoljnijeg za vjerovnika, u pravilu je potrebno utvrđenje postojanja kaznenog djela u odgovarajućem postupku, a samo se iznimno prihvaća ovlaštenost parničnog suda da to utvrdi kao prethodno pitanje (ako bi postojale smetnje zbog kojih bi bilo apsolutno nemoguće pokrenuti i dovršiti kazneni postupak protiv počinitelja djela).

Jednogodišnji zastarni rok primjenjuje se kod tražbina na temelju usluga i isporuka koje se obavljaju kontinuirano, a nabrojene su u odredbi čl. 232. st. 1. ZOO/05. Tako, u navedenom kraćem roku zastarijeva tražbina naknade za isporučenu električnu i toplinsku energiju, plin, vodu, dimnjačarske usluge i one za održavanje čistoće, ali samo kada je isporuka, odnosno usluga izvršena za potrebe domaćinstva, zatim tražbine radio-stanice i radio-televizijske stanice

za uporabu radioprijemnika i televizijskog prijemnika, tražbine pošte, telegrafa, telefona i poštanskih pretinaca (i druge njihove tražbine koje se naplaćuju u tromjesečnim ili kraćim rokovima).

Poseban zastarni rok, bez obzira na podrijetlo tražbine i svojstvo stranaka, primjenjuje se za **tražbine utvrđene pravomoćnom odlukom suda ili drugoga nadležnog tijela, odnosno nagodbom** pred tim tijelom. Te tražbine zastaraju za **deset godina**. Ovrha po isteku toga roka nije moguća ako ovršenik uloži prigovor zastare. Ni ovdje sud o tome ne vodi računa po službenoj dužnosti. Međutim, sve povremene tražbine koje proistječu iz takvih odluka (ili nagodbe) zastarijevaju u roku predviđenom za zastaru povremenih tražbina, osim ako se radi o tražbinama koje su dospjele do trenutka na koji se odnosi pravomoćnost odluke (odnosno na koji se odnosi nagodba).

Ovršnoppravna **zadužnica** ima svojstvo pravomoćnog rješenja o ovrsi (na dužnikovim novčanim sredstvima) i ovršne isprave (kvazipresude) - kad se radi o zastari zadužnicom osigurane tražbine. To je otvorilo pitanje zastarijevanja (zastarnog roka) tražbine osigurane zadužnicom. Ono je s jedne strane vezano uz moguću apstraktnost zadužnice kao isprave - kad se radi o zastari tražbine iz te isprave⁹, a s druge strane uz prethodno navedena svojstva koja je stavljaju uz bok sudskoj presudi. Zaduznicom osigurana tražbina, sama po sebi, zastarijevala bi protekom vremena prema prirodi tražbine, npr. nakon tri godine za tražbine iz prometa robe i usluga. U (prijašnjem) sustavu ZOO/91. pitanje se svodilo na to može li se zadužnica u pogledu zastarijevanja tražbine izjednačiti s presudom (ili sudskom nagodbom, prema čl. 379. st. 1. toga zakona). ZOO/91. nije mogao predvidjeti zadužnicu, jer taj instrument još nije postojao.

ZOO/05. među tražbine s povlaštenim zastarnim tretmanom, koji vrijedi za presude, uvrstio je i tražbine utvrđene javnobilježničkim aktom (čl. 233. st. 1.). No time nisu prestale dvojbe oko pitanja zastare tražbine iz zadužnice. Naime, javnobilježnički je akt samo ona javnobilježnička isprava (o pravnim poslovima i izjavama) koju su sastavili javni bilježnici (*arg.* iz čl. 3. st. 1. Zakona o javnom bilježništvu).¹⁰ Zaduznicu ne sastavlja javni bilježnik niti je solemnizira¹¹, već on

⁹ Ako bi se zadužnica prihvatila kao apstraktni papir (isprava) i ako bi se slijedilo to njezino svojstvo, za sadržanu tražbinu vrijedio bi opći zastarni rok, bez obzira na to što je, moguće, izdana radi osiguranja i naplate tražbine koja ima temelj u isporuci robe ili usluga.

¹⁰ Zakon o javnom bilježništvu, NN, br. 78/93., 29/94., 162/98. - ZJB.

¹¹ Povrda ili solemnizacija privatne isprave kod javnog bilježnika daje toj ispravi snagu i ovršnost javnobilježničkog akta, ako se ne radi o poslovima za čiju je valjanost propisan

samo ovjerava autentičnost vjerovnikova potpisa. Ipak, zadužnica ima učinak pravomoćnog rješenja o ovrsi i snagu ovršne isprave. Dakle, ima učinke koji je stavljaju uz bok, pa čak donekle i ispred javnobilježničkog akta.¹²

Tražbine iz ugovora o osiguranju zastarijevaju u posebnim rokovima određenim u članku 380. ZOO-a. Tako tražbine ugovaratelja osiguranja (ili treće osobe) zastarijevaju u roku od **tri godine**, osim ako se radi o ugovoru o osiguranju života. Osiguravateljeve tražbine iz ugovora o osiguranju također zastarijevaju u roku od tri godine.

Mjениčni zastarni rokovi odražavaju mjениčne specifičnosti. Tako, mjениčniopravni zahtjevi protiv akceptanta zastarijevaju u roku od **tri godine** od dospelosti, a oni protiv indosanta i trasanta u roku od **godinu dana** od protesta (odnosno od dospelosti ako nema obveze protesta), dok međusobni zahtjevi indosanata, kao i njihovi zahtjevi protiv trasanta zastarijevaju u roku od **šest mjeseci** od dana kad je indosant mjenicu iskupio ili od dana kad je protiv njega kod suda postupljeno. Što se tiče avalista, zastarijevanje prema njima

---

isključivo javnobilježnički akt i uz uvjet zadovoljavanja zakonskih uvjeta (čl. 59. st. 1. u vezi s čl. 53. i 54. ZJB-a).

¹² *De lege ferenda*, zadužnica bi se u pogledu zastarnog roka mogla izjednačiti s presudom ako se radi o zastari tražbine iz osnovnog posla koja je osigurana zadužnicom i uz uvjet jasne identifikacije osnovne tražbine. (U tom bi slučaju trebala postojati jasna identifikacija osnovne tražbine s onom izraženom u zadužnici. To bi naglašavalo važnost zadužničke izjave, očitovanja koje bi uz zadužnicu upućivalo na svrhu izdavanja i temelj zadužnice u odnosima između vjerovnika i dužnika. Situacija je slična onoj kod mjениčne izjave - mjениčnog očitovanja, koje je praktički važan satelit naročito kod bjanko mjenice, pa onda i kod bjanko zadužnice.) Bez takvog tretmana zadužnice vjerovniku se ne bi smjelo osporiti pravo da usprkos dobivenoj zadužnici, unutar redovnoga zastarnog roka ipak traži pravnu zaštitu svojih prava (naplatu tražbine) u sudskom postupku podnošenjem tužbe ili započinjanjem ovrhe, ako zadužnica ne bi bila naplaćena preko dužnikova računa kod banke. Pri tome treba imati na umu da mogućnost pokretanja ovrhe ne otklanja uvijek pitanje zastare. Ovršni postupak vremenski je ograničen, i ovrha, pogotovo po noveliranom OZ-u, može biti obustavljena a da vjerovnikova/ovrhovoditeljeva tražbina nije realizirana zbog (trenutačnog) nepostojanja predmeta na kojemu bi se ovrha mogla provesti. (Prema čl. 5. st. 3. do 9. OZ-a, ako se pravomoćno rješenje o ovrsi određenim sredstvom ili na određenom predmetu ne može provesti, ovrhovoditelj može radi namirenja iste tražbine predložiti novo sredstvo i predmet ovrhe, no ako ovrhovoditelj u roku od dva mjeseca od primitka obavijesti suda o nemogućnosti provedbe ovrhe (po onom prvom rješenju) ne podnese prijedlog za donošenje novog rješenja, drugim sredstvom ili na drugom predmetu, ovrha će se obustaviti.) U slučaju prijenosa zadužnice nastaju ista pitanja i mogući odgovori u vezi s tražbinom novoga vjerovnika, *mutatis mutandis*.

ovisi o tome za koga su jamčili, pa će ovaj rok biti tri godine, jednu godinu ili šest mjeseci. Zahtjev imatelja mjenice protiv trasanta, akceptanta ili indosanta, zbog njihova neopravdanog obogaćenja, zastarijeva u roku od tri godine. Treba napomenuti da se na zastaru mjeničnopravnih zahtjeva primjenjuju posebne odredbe iz Zakona o mjenici u pogledu tijeka, zastoja i prekida, osim kad se radi o zahtjevima zbog neopravdanog obogaćenja (pa se primjenjuju odredbe ZOO-a).

Na tražbine **po osnovi čeka** primjenjuju se mjeničnopravne odredbe na odgovarajući način, s tim da regresni zahtjevi imatelja čeka protiv indosanata i protiv trasanta te međusobni zahtjevi indosanata (i njihovi protiv trasanta), zastaraju u roku od šest mjeseci.

2.2. Posebno o kamatama

Već je navedeno da se kamate smatraju “povremenim davanjem” te da zastarijevaju u roku od tri godine. S obzirom na to da kamate teku kontinuirano te da stoga zapravo i nisu povremena davanja, treba napomenuti da prema sudskoj praksi **zatezne kamate zastaruju dnevno**, tj. smatra se zastarjelom svaka tražbina izvan trogodišnjeg roka računajući unatrag od dana podnošenja tužbe (ili akta koji je zamjenjuje).

Kada zastari glavna tražbina, zastarijevaju i sve sporedne tražbine. Zbog **akcesornosti kamatnog zahtjeva** isto se događa i s kamatama (kao i plodovima, troškovima, ugovornom kaznom). Stoga, treba razlikovati slučaj kada je glavna tražbina zastarjela, pa je zastarjela i tražbina na ime kamata, od slučaja kada je glavna tražbina prestala npr. ispunjenjem, pa kamate kao povremena davanja zastarijevaju u trogodišnjem roku.

3. ZASTOJ ZASTARIJEVANJA

ZOO/05. određuje slučajeve kada zastarijevanje ne teče, odnosno kada zastarijevanje ne može nastupiti prije proteka nekog dodatnog roka (čl. 235. do 239.). Ti zastoji obuhvaćaju tražbine između određenih obiteljski povezanih osoba, slučajeve mobilizacije, tražbine određenih osoba pod posebnim okolnostima (neposredna ratna opasnost, vojne vježbe i sl.), zastoj zbog nesavladivih prepreka.

Zastoj sprečava početak zastarijevanja, odnosno zaustavlja njegov tijek. Zastoj, međutim, ne prekida zastarijevanje, pa se vrijeme koje je proteklo prije zastoja računa u vrijeme zastarijevanja i pribraja se vremenu nakon prestanka zastoja.

Poseban slučaj zastoja zastarijevanja uređen je Zakonom o parničnom postupku.¹³ Budući da je ZPP-om u slučaju namjeravanog podnošenja tužbe protiv Republike Hrvatske propisana obveza prethodnog obraćanja nadležnom državnom odvjetništvu sa zahtjevom za mirno rješenje spora, podnošenje toga zahtjeva uzrokuje zastoj zastarijevanja (čl. 186.a ZPP-a).

Slično tome, kad stranke u sporu pokušavaju razriješiti svoj odnos u postupku mirenja, prema Zakonu o mirenju, ali tek nakon njegove novele iz lipnja 2009., propisano je da “pokretanjem postupka mirenja nastupa zastoj zastarijevanja”.¹⁴

4. PREKID ZASTARIJEVANJA

Za razliku od zastoja, **prekid uzrokuje nov početak zastarijevanja**, pa se vrijeme prije prekida ne računa (čl. 245. ZOO/05.).

Prekid zastarijevanja nastaje **priznanjem duga te podizanjem tužbe** i svakom drugom vjerovnikovom radnjom poduzetom protiv dužnika pred sudom ili drugim nadležnim tijelom (radi utvrđivanja, osiguranja ili ostvarenja tražbine).

Dakle, za prekid zastarijevanja **nije dovoljno da vjerovnik pozove dužnika** da ispuni obvezu. Da bi vjerovnikov poziv imao učinak prekida zastarijevanja mora biti učinjen u kvalificiranom obliku, kakav je podizanje tužbe, prijava u likvidacijskom ili stečajnom postupku.¹⁵

---

¹³ Zakon o parničnom postupku, NN, br. 26/91., 53/91., 91/92., 112/99., 88/01., 117/03., 88/05., 2/07., 96/08., 84/08. - ZPP.

¹⁴ Zakon o mirenju, NN, br. 163/03., 79/09. Do novele 2009., prema odredbi čl. 14. st. 2., pokretanje postupka mirenja nije dovodilo do zastoja zastarijevanja “osim ako se stranke pismeno drukčije dogovore” (uz to je zastoj bio pogrešno označen kao “prekid” zastarijevanja).

¹⁵ Drukčije je, međutim, naprimjer, prema talijanskom pravu. *Codice civile* odredbom čl. 2943. st. 4. pridaje učinak prekida zastarijevanja i “svakom drugom aktu koji konstituira dužnikovo zakašnjenje”, a među takve akte spada i “poziv ili zahtjev učinjen pismenim putem” (prema čl. 1219. st. 1. CC).

Kada je prekid zastarijevanja nastao podizanjem tužbe ili sličnom vjerovnikovom radnjom, pa vjerovnik poslije odustane od te tužbe ili radnje - smatra se da prekid nije ni nastupio. Isti učinak ima i odbacivanje ili odbijanje tužbe odnosno zahtjeva, odnosno poništenje mjere osiguranja ili ovrhe. Međutim, ako je tužba odbačena samo zbog nenadležnosti suda, ili nekog drugog uzroka koji se ne tiče biti stvari, pa vjerovnik ponovno podigne tužbu najkasnije u roku od tri mjeseca od dana pravomoćnosti odluke o odbacivanju tužbe, tada zastarijevanje ostaje prekinuto prvom tužbom. Ovo pravilo jednako vrijedi i kod pozivanja u zaštitu i za isticanje prijebojnog prigovora u sporu, kao i u slučaju kad je sud ili drugo tijelo uputilo dužnika da svoju prijavljenu tražbinu ostvaruje u parničnom postupku. Stoga, ako npr. sudsko stečajno vijeće uputi vjerovnika da svoj zahtjev ostvaruje u parničnom postupku (dokazivanjem osnovanosti tražbine), vjerovnik to mora učiniti u roku od tri mjeseca, da bi se zastarijevanje smatralo prekinutim u času podnošenja prijave tražbine u stečajnom postupku.

Kad je prekid nastao podizanjem tužbe, pozivanjem u zaštitu, isticanjem prijebojnog prigovora, odnosno prijavljivanjem tražbine u nekom drugom postupku - zastarijevanje počinje teći iznova od dana okončanja spora. To vrijedi i kod prekida zastarijevanja prijavom tražbine u stečajnom postupku, kao i kod podnošenja zahtjeva za ovrhu ili osiguranje.

Prekid zastarijevanja ne mijenja zastarne rokove, pa poslije prekida za nastup zastare treba proteći isto onoliko vremena koliko je potrebno za zastarijevanje odnosne tražbine.

5. POLOŽAJ JAMCA I SOLIDARNOG DUŽNIKA

Zastara obveze glavnog dužnika dovodi do prestanka jamčeve odgovornosti. U tome se ogleda akcesornost ove obveze, njezina ovisnost o postojanju obveze glavnoga dužnika (čl. 126. ZOO/05.).

Zastara jamčeve obveze ovisi o tome radi li se o običnome, supsidijarnom ili o solidarnom jamstvu. Obveza supsidijarnog jamca može zastarjeti u posebnoj, kraćem roku. Naime, kad je rok za zastaru obveze glavnoga dužnika duži od dvije godine (a to je redovito, osim iznimaka), jamčeva obveza zastarijeva po isteku dvije godine od dospelosti obveze glavnoga dužnika. Zbog toga najčešće jamčeva obveza zastaruje prije obveze glavnoga dužnika, o čemu vjerovnici rijetko vode računa. No, ako jamac odgovara kao solidarni dužnik (jamac i

platac), tada on odgovara vjerovniku jednako kao i glavni dužnik, pa i njegova obveza zastarijeva u istom roku.

Prekid zastarijevanja tražbine prema glavnom dužniku djeluje i prema jamcu samo ako je do prekida došlo vjerovnikovim postupkom pred sudom (npr. podizanjem tužbe), a ne priznanjem duga glavnoga dužnika.

Zastoj u zastarijevanju obveze glavnoga dužnika nema učinka prema jamcu. Ni inače glavni dužnik ne može otežati jamčev položaj. Stoga, kad zastari obveza glavnog dužnika, zastarijeva i jamčeva obveza, bez obzira na to radi li se o supsidijarnom ili solidarnom jamstvu, pa na jamčevu odgovornost neće utjecati ako glavni dužnik nije iskoristio prigovor zastare tražbine.

I inače kod tzv. pasivne solidarnosti, kad više dužnika odgovara za jednu obvezu tako da svaki odgovara za cijelu činidbu, zastarijevanje teče za svakog dužnika posebno. Razlozi sprečavanja ili prekida zastarijevanja djeluju samo prema dužniku kod kojega su se oni ostvarili. Zbog toga zastara može prema solidarnim dužnicima nastupiti u različitim trenucima. Ipak, dužnik prema kojem obveza nije zastarjela i koji ju je morao ispuniti ima pravo zahtijevati od ostalih dužnika prema kojima je obveza zastarjela da mu naknade svaki svoj dio duga. Odricanje od navršene zastare nema učinak prema ostalim dužnicima. (čl. 51. ZOO/05.).

Međutim, ako je zastara nastupila u odnosu na obvezu nekih solidarnih dužnika, a drugih nije, pa onaj prema kojemu zastara nije nastupila plati dug, njemu odgovaraju i ostali solidarni dužnici za dio duga koji na njih otpada.

Drukčije je ako je solidarna obveza zastarjela prema svim dužnicima, pa jedan ipak ispuni obvezu ili je prizna. To ne može stvoriti obvezu ostalih dužnika, jer sudužnik ne može pogoršati položaj drugoga svojim postupkom.

6. PRIZNANJE DUGA

6.1. Općenito o priznanju

Priznanje duga utječe na zastarijevanje, jer je uz tužbu (odnosno drugu vjerovnikovu radnju pred sudom ili drugim nadležnim tijelom) to jedan od dvaju razloga za prekid zastarijevanja. Međutim, treba razlikovati priznanje "pravog" duga od priznanja "prirodne" obveze, dakle duga koji je već zastario.

U svakom slučaju treba voditi računa o načinu priznavanja duga, kao i o ovlaštenosti osoba kod dužnika (ako se ne radi o fizičkoj osobi) za priznanje.

6.2. Priznanje nezastarjelog duga

Priznanje je jednostran dužnikov čin i proizvodi pravne posljedice bez obzira na to prihvati li vjerovnik to priznanje ili ne. To, međutim, ne znači da se priznanje ne može dati i u nekom dvostranom dokumentu, npr. u zapisniku o utvrđivanju prava i obveza, ugovoru o obnovi (novaciji) i sl. Jednom dano priznanje ne može se opozvati, odnosno opoziv nema pravne važnosti.

Dug se može priznati na razne načine, i neformalno, jer se ne zahtijeva neki poseban oblik. Bitno je da je priznanje dovoljno određeno, jasno, bezuvjetno, dano tijekom zastarnog roka i da ga je dala ovlaštena osoba. Stoga se dug može priznati ne samo izričitom izjavom upućenom vjerovniku već i posredno, na primjer otplaćivanjem duga, plaćanjem kamata, davanjem osiguranja.

U sudskoj praksi ima odluka prema kojima plaćanje glavnice samo po sebi ne znači i priznanje kamata, tj. ne dovodi do prekida njihova zastarijevanja (odluka Višeg privrednog suda Hrvatske Sl-2231/77 od 31. 1. 1978. te odluka istoga suda Pž-996/89 od 9. 5. 1989.). Međutim, treba voditi računa o odredbi ZOO-a o načinu uračunavanja kod djelomičnog plaćanja (ispunjenja) obveza. Prema toj odredbi (čl. 173.) kad se plaća jedan dug (a ne više njih, kad vrijede druga pravila - čl. 172.), pa se on plaća djelomično, plaćanje se uračunava tako da se najprije smatraju plaćenima troškovi i kamate, a tek onda, ako nešto preostane, djelomično glavnica. Prema tome, ako između stranaka ne bi bilo nešto drugo ugovoreno, dužnikova izražena volja da plati glavnicu još ne znači i plaćanje toga dijela duga, jer će vjerovnik kao dobar gospodar uplatom najprije uzeti podmirenima kamate. Dužnikova volja (dispozicija) pri tome nije odlučna (za razliku od uračunavanja kod plaćanja više dugova).

6.3. Priznanje zastarjelog duga

Zakon je mnogo rigorozniji u propisivanju uvjeta za pravnu valjanost priznanja već zastarjele obveze.

Zastarjela obveza može se valjano priznati samo u pismenom obliku, pa se takvo priznanje smatra odricanjem od zastare. Ovo pismeno priznanje može se učiniti na razne načine, u zapisniku, poslovnom pismu, izdavanjem priznanice i sl. Kao i priznanje nezastarjelog duga, tako je i priznanje zastarjele obveze jednostrana dužnikova radnja, za koju nije potrebna vjerovnikova suglasnost, odnosno njegov prihvrat.

Odricanje od zastare glavnog dužnika nema učinka prema ostalim dužnicima, pa ni prema jamcima. Kod solidarnih obveza, odricanje jednoga dužnika od nastupjele zastare nema učinak prema ostalim dužnicima.

Jednak učinak kao i pismeno priznanje zastarjele obveze ima i davanje zaloga ili kojega drugog osiguranja za zastarjelu tražbinu.

7. USKLAĐIVANJE DUGOVANJA I POTRAŽIVANJA (SALDA)

U gospodarskoj praksi nisu rijetka međusobna usklađivanja obveza, posebno kod partnera koji su u stalnijoj vezi. Prije je to bila i zakonska obveza u smislu nekadašnjega Zakona o računovodstvu i Pravilnika o utvrđivanju međusobnih dugovanja i potraživanja. Važećim zakonodavstvom takva obveza nije propisana, ali sređivanje poslovnih knjiga i potreba raščišćavanja poslovnih odnosa često rezultira usklađivanjem tražbina među poslovnim subjektima. Do toga najčešće dolazi za potrebe interne revizije financijskoga poslovanja. Sudska praksa imala je priliku odlučivati o važnosti usklađivanja, s obzirom na pitanje priznanja duga i prekid zastarijevanja.

Judikatura se uglavnom izjašnjavala u prilog neprihvatanju takvih usklađenja kao priznanja, osim u slučajevima kada je to izričito izrazila i potpisala ovlaštena osoba. Jedino se posebno značenje davalo usklađenju salda u svrhu spomenutog Pravilnika, kada je ono bilo provedeno na tzv. obrascu IOS i potvrđeno od ovlaštene osobe. U tom slučaju utvrđenje duga uzimalo se njegovim priznanjem (to je bio i stav tadašnjih privrednih sudova, zauzet na savjetovanju u Budvi u studenom 1977. godine).

Prema tome, ne bi se trebalo pouzdavati u potvrdu salda odnosno u zapisnik o usklađenju dugovanja i obveza, uzimajući ga kao priznanje duga, osim ako je to izričito precizirano, odnosno izraženo da se htjelo priznati dug, te ako je to priznanje učinila ovlaštena osoba. Ovlaštena osoba u prvom redu može biti jedna od osoba koja je po zakonu (Zakon o trgovačkim društvima) zastupnik trgovačkog društva, ili prokurist, te osoba koja se može smatrati punomoćnikom po zaposlenju (u pogledu priznanja) i ona koja za to dobije punomoć.

8. ISTICANJE PRIGOVORA ZASTARE U PARNICI

Navedeno je da sud o zastari tražbine ne vodi računa po službenoj dužnosti, već samo onda ako tuženik (ili protutuženik ili druga strana kod prigovora prijeboja) prigovori.

Ukazivanje na zastaru tražbine smatra se iznošenjem činjenica. U tom pogledu ZPP je tijekom vremena postajao sve restriktivniji. **Prigovor zastare može se istaknuti u parnici samo do zaključenja glavne rasprave.** Važeći ZPP ne dopušta iznošenje novih činjenica i predlaganje novih dokaza u žalbi, osim ako se oni odnose na bitne povrede odredaba parničnog postupka. Posebno, glede prigovora zastare, ako stranka taj prigovor nije istaknula tijekom prvostupanjskog postupka, ne može ga iznijeti u žalbi (čl. 352. ZPP-a).¹⁶

Zbog toga se prigovor zastare ne može isticati ni u žalbi protiv presude zbog izostanka, protiv presude na temelju priznanja i presude na temelju odricanja, protiv presude donesene u sporu male vrijednosti (od novele 2008. to su sporovi do 10.000,00 kuna, odnosno pred trgovačkim sudovima do 50.000,00 kuna). Kod sporova male vrijednosti treba voditi računa i o tome da je spomenutom novelom ZPP-a propisana dužnost stranaka da iznesu činjenice i predlože dokaze najkasnije do zaključenja prethodnog postupka te da je izričito ograničeno iznošenje prigovora zastare (kao i prigovora radi prebijanja) do donošenja rješenja o zaključenju prethodnog postupka (čl. 461. a i čl. 461.h st. 2. ZPP-a).

9. ZASTARA I PRIGOVOR PRIJEBOJA

Prigovor prijeboja (kompenzacije) može se s uspjehom istaknuti vjerovniku i onda kada se prijebojna izjava daje pošto je zastara već nastupila, ali je prigovaračeva tražbina dospjela i srela se s onom druge strane prije zastare. Naime, prijeboj djeluje unatrag (*ex tunc*), bez obzira na vrijeme davanja prijebojne izjave. Jedini je uvjet da postoje pretpostavke za jednostranu kompenzaciju (tj. da obje tražbine glase na novac ili druge zamjenjive stvari istoga roda i iste kakvoće i ako su obje dospjele - čl. 195. i 196. ZOO/05.).

---

¹⁶ Isto ograničenje vrijedi i za iznošenje prigovora radi prebijanja ili nekoga drugog materijalnopravnoga ili postupovnopravnoga prigovora o pitanju na koje prvostupanjski sud ne pazi po službenoj dužnosti.

10. POČETAK ZASTARIJEVANJA

10.1. Općenito

Zastarijevanje počinje teći prvoga dana poslije dana kada je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze (čl. 215. st. 1. ZOO/05.). Ovo pravilo vrijedi ako zakonom za pojedine slučajeve nije propisano nešto drugo. Posebno vrijedi za obveze koje se sastoje u nečinjenju, propuštanju ili trpljenju, pa tada zastarijevanje počinje teći prvoga dana poslije dana kada je dužnik postupio protivno obvezi.

Zakonom određen početak tijeka zastarnog roka ukazuje na važnost preciziranja dospelosti ugovorne obveze. Naime, dospelost i početak zastarijevanja u pravilu su povezani, radi se o jednom trenutku. Stoga se i u teoriji naglašava da **zastarijevanje započinje prvi dan iza dospelosti**.¹⁷

Međutim, u pojedinim slučajevima treba razlikovati trenutak kada je vjerovnik "imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze" od trenutka kada je njegova tražbina dospjela i dužnik je zakasnio s ispunjenjem, odnosno treba teleološki tumačiti zakonsku sintagmu o početku zastarijevanja. Vrijeme ispunjenja redovito je određeno ugovorom ili zakonom, no ako to nije tako, vjerovnik u pravilu može zahtijevati ispunjenje obveze odmah (prema čl. 173. st. 3. ZOO/05.). Jedino kod trgovačkih ugovora (i onih između trgovaca i osoba javnog prava), i to samo kod novčanih obveza, dužnikova obveza plaćanja nastupa 30 dana nakon vjerovnikova ispunjenja obveze, bez potrebe vjerovnikova pozivanja (prema čl. 174. ZOO/05.). U ostalim slučajevima, ako vrijeme ispunjenja nije određeno ni ugovorom ni zakonom, vjerovnikova bi tužba bila preuranjena ako bi bila podnesena prije poziva upućenoga dužniku i prije isteka danog roka.

Analogno određenju dospelosti i dužnik dolazi u zakašnjenje ako rok za ispunjenje nije određen, tek kad ga vjerovnik pozove da ispuni obvezu, a vjerovnik to može učiniti usmeno ili pisano, izvansudskom opomenom ili započinjanjem nekog postupka čiji je cilj da se postigne ispunjenje obveze (prema čl. 183. st. 2. ZOO/05.).

Stoga bi i početak zastarijevanja zahtjeva trebalo računati od vjerovnikova poziva odnosno od isteka danoga roka, a zakonski izraz da "zastara počinje

---

¹⁷ Tako Vedriš i Klarić: "Teoretski i praktički sporno pitanje kada počinje teći zastara riješio je ZOO tako da zastara počinje teći prvi dan iza dospelosti (dan dospelosti tražbine ne uračunava se)." Vedriš, Klarić, *op. cit.* u bilj. 3, str. 177.

teći prvog dana poslije dana kad je vjerovnik imao *pravo zahtijevati* ispunjenje obveze”, i u ovakvim specifičnim slučajevima, treba tumačiti kao zahtijevanje na temelju dospjelosti. Ipak, sigurnost pravnog prometa ne bi smjela dopustiti ni beskonačno odugovlačenje s vjerovnikovim pozivom, pa bi i njegov propust da pozove dužnika na ispunjenje u tijeku zastarnog roka za odnosnu tražbinu trebalo tretirati kao gubitak zahtjeva zbog zastare.

Desetogodišnji zastarni rok, kad se radi o tražbinama utvrđenim pravomoćnom sudskom odlukom ili odlukom drugoga tijela, odnosno nagodbom, počinje teći po pravomoćnosti i po isteku roka za dobrovoljno ispunjenje obveze (tzv. paricijskog roka), odnosno kod nagodbe po isteku roka za dobrovoljno ispunjenje.

Problematika početka zastarijevanja u praksi u specifičnim je situacijama zahtijevala kreativnu interpretaciju i prilagođavanje norme okolnostima slučaja. Te ćemo situacije razmotriti u sljedećim poglavljima na primjerima odluka Vrhovnoga suda RH kada je trebalo utvrditi početak tijeka zastarnoga roka kod zahtjeva za isplatu naknade plaće radniku nakon utvrđenja otkaza radnog odnosa nezakonitim te kod vraćanja onoga što je primljeno u slučajevima raskida ugovora ili njegove nevaljanosti. To je i razlog zašto smo u ovome radu početak (zastarijevanja) ostavili za kraj.

10.2. Zastara zahtjeva za naknadu plaće zbog nezakonitog otkaza radnog odnosa

Problematicu zastare zahtjeva za isplatu naknade plaće uz utvrđenje nezakonitom odluke o prestanku radnog odnosa razmotrit ćemo na primjerima dviju revizijskih odluka (rješenja i presude). Odluke se odnose na početak zastarijevanja radnikove novčane tražbine. Vrhovni sud Republike Hrvatske u prvoj je odluci izrazio stajalište da:

“U odnosu na početak tijeka roka (zastare) tužitelj opravdano u reviziji ističe da on nije mogao tražiti isplatu plaće prije nego što je ishodio uklanjanje nezakonitih odluka temeljem kojih mu je prestao radni odnos. Zbog toga, po ocjeni ovoga revizijskog suda, zastara potraživanja tužitelja (za isplatu plaće koju nije primio zbog nezakonitog prestanka radnog odnosa) počinje teći od dana pravomoćnosti presude kojom je utvrđeno da mu je nezakonito prestao radni odnos.” (VSRH Rev 376/1995-2 od 12. 4. 1995., www.vsrh.hr)

Slično tome Vrhovni je sud presudio i godinu dana poslije:

Sentencija: "Zastara potraživanja radnika s naslova neisplaćenog osobnog dohotka za vrijeme nezakonitog prestanka radnog odnosa počinje teći od pravomoćnosti presude kojom je odluka o prestanku radnog odnosa utvrđena nezakonitom."

Kratko obrazloženje: "Pravilno je, naime, primijenjena odredba čl. 361. Zakona o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 53/91, 73/91, 3/94 - dalje ZOO) kada je odbijen prigovor zastare potraživanja, jer je i po ocjeni ovog revizijskog suda pravilan pravni stav nižestupanijskih sudova da zastarni rok za potraživanje naknade tužiteljici zbog izgubljenoga osobnog dohotka počinje teći od pravomoćnosti presude kojom je odluka tuženika o prestanku radnog odnosa prvotužiteljice utvrđena nezakonitom, jer odluka kojom je određeno da se tužiteljica vrati na dotadašnje radno mjesto ima konstitutivni karakter pa sve dok o nezakonitom prestanku radnog odnosa nije pravomoćno odlučeno, tužiteljica nije mogla potraživati naknadu osobnog dohotka. Zbog toga kada je navedena odluka pravomoćna 11. listopada 1988., a tužiteljica je podnijela tužbu 10. svibnja 1989., ona je podnesena u zakonom predviđenom roku." (VSRH Rev 73/1996 od 21. 2. 1996., Izbor 2/96-51 i www.vsrh.hr)¹⁸

¹⁸ Neodlučno za razmatrano pitanje, usputno, dvojimo oko ispravnosti konstatacije iz obrazloženja (koja se ne ponavlja u sentenciji!) da "odluka kojom je određeno da se tužiteljica vrati na dotadašnje radno mjesto ima konstitutivan karakter". Prvo, dio sudske odluke kojim se nalaže tuženiku da tužitelja vrati na posao (odluke koja je prethodila parnici u kojoj se rješavala revizija sa zahtjevom za naknadu plaće) uopće nije morao biti kumuliran, pa ni kumulativno izražen u petitu tužbenoga zahtjeva uz zahtjev za utvrđenje nezakonitosti prestanka radnog odnosa. Odluka kojom je utvrđena nezakonitost otkaza (prestanka radnog odnosa) egzistira samostalno i ona je nedvojbeno deklarativna, s učinkom *ex tunc*. K tome, ta odluka (ili dio kompleksne odluke) i nije bila podlogom ostvarivanja kondemnatornog zahtjeva za naknadu plaće. Drugo, odluka (dio odluke) kojom se nalaže poslodavcu vraćanje na rad kondemnatorna je i prisilno se ostvaruje u ovršnom postupku. "Konstitutivne (pravostvarajuće) presude može sud izreći kad nađe da je konstitutivni tužbeni zahtjev osnovan. Njima se mijenjaju odnosno ukiđaju pravni odnosi koji su posredan objekt spora. I ovim izrekama prethodi deklaratorni preambul, o kojemu sud iznosi svoj stav u obrazloženju presude o postojanju pravnog odnosa i ovlaštenja tužitelja da od suda traži preinačenje sadržaja tog odnosa. Krajnji cilj ovog tipa zaštite ostvaruje se pravomoćnošću odluke. Pravna promjena nastaje u pravilu u vrijeme nastanka pravomoćnosti odluke, i to s učinkom *pro futuro* (*ex nunc*); samo iznimno konstitutivne presude djeluju retroaktivno (*ex tunc*), tako, npr., presuda kojom se poništava pobojni ugovor. ... Nema potrebe za daljnjim postupkom radi ostvarenja

Za ocjenu početka tijeka zastarnoga roka zanimljivo je, indikativno, stajalište Vrhovnoga suda o tužiteljevoj nemogućnosti traženja isplate plaće prije pravomoćnosti presude kojom je utvrđen nezakonit prestanak radnog odnosa.

Sud je u navedenim slučajevima uvažio realnu situaciju, usprkos tome što je radnik istovremeno s pokretanjem parnice radi utvrđivanja nezakonitosti otkaza objektivno ipak mogao zatražiti i isplatu naknade za propuštene plaće. Vjerovnik je već tada imao mogućnost uz zahtjev za deklaraciju nuliteta otkaza (zajedno s njim) zahtijevati i isplatu naknade.

Realna životna situacija potakla je Vrhovni sud da zakonsku normu o početku zastarijevanja tražbine "prvoga dana poslije dana kada je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze" (iz čl. 215. st. 1. ZOO/05.) protumači elastično, *in favorem creditoris*.

10.3. Početak zastarijevanja vraćanja kod raskida ugovora

U slučajevima kad se radilo o zastari zahtjeva za vraćanje **u vezi s raskinutim ugovorima**, čini se da u praksi nije bilo većih problema i dvojbi. Bilo je logično da tada zastarni rok počinje teći tek nakon raskida ugovora. Tako, naprimjer, sentencija jedne revizijske odluke glasi:

"Zastara zahtjeva za naknadu štete odnosno povrat izvršenih ulaganja u nedovršeni objekt počinje teći pravomoćnošću odluke u sporu za raskid ugovornog odnosa, jer tek tada dospijeva navedeno potraživanje." (VSRH Rev 2215/1991 od 14. 1. 1992., www.vsrh.hr)

Slično tome:

"Pravo stranke da nakon raskida ugovora zahtijeva vraćanje onoga što je dala zastarijeva u općem zastarnom roku, a zastara počinje teći prvog dana poslije dana kada je raskinut ugovor." (VSRH Rev 1703/1991-2 od 14. 11. 1991., Izbor 93/79)

10.4. Početak zastarijevanja vraćanja kod poništenja ugovora

Za utvrđivanje početka tijeka zastarnog roka za vraćanje danoga na ime ispunjenja **kod poništaja poboynih ugovora**, tj. u slučajevima tzv. relativne

---

sadržaja izreke konstitutivne presude." S. Triva, M. Dika, *Građansko parnično procesno pravo*, VII. izd., Narodne novine, Zagreb, 2004., str. 587.

ništetnosti, nismo uspjeli naići na relevantnu judikaturu. No, nema dvojbe da i u takvim situacijama vrijedi jednako pravilo o početku zastarijevanja kao i kod raskida ugovora, iako, za razliku od raskinutog ugovora posljedice poništenja pobojnoga ugovora djeluju *ex tunc*, jednako kao i kad se utvrđuje, deklarira (apsolutna) ništetnost.¹⁹

Iz okolnosti da je i poništeni ugovor glede posljedica nevaljan *ex tunc* ne može se zaključivati da bi i vrijeme koje stranke toga ugovora imaju na raspolaganju za vraćanje danoga na ime ispunjenja - počelo teći već danom sklapanja takvoga ugovora i primanjem ispunjenja protivne strane. Prije poništaja posla vjerovnik nije bio u prilici koristiti "pravo zahtijevati ispunjenje obveze". Ta mu je mogućnost postala dostupna tek nakon poništaja, potpuno jednako kao i u slučaju raskida ugovora.

10.5. Početak zastarijevanja vraćanja kod utvrđenja ugovora ništetnim

Čini se da je najdelikatnije područje za praksu bilo ono kod ništetnih ugovora. Ništetan ugovor takav je *ex tunc*, a odluka o tome samo je utvrđujuća, deklaratorna, bilo da je izražena samostalno ili samo kao odluka o prethodnom pitanju. U tome se ništetni poslovi razlikuju od pobojnih koji se poništavaju konstitutivnom odlukom. Zajedničko im je pak to da učinci u obama slučajevima nastupaju unatrag, *ex tunc*.

Za ilustraciju stajališta Vrhovnoga suda RH o razmatranom pitanju karakteristične su dvije revizijske odluke novijega vremena, i to presuda broj Rev 141/06-2 od 22. 2. 2006. i njoj vremenski bliska presuda (drugoga vijeća) broj Rev 170/06-2 od 28. 2. 2006. Objema revizijskim odlukama preinačene su presude županijskih sudova (Županijskog suda u Zagrebu i Županijskog suda u Zadru) i odbijeni su zahtjevi tužitelja za vraćanje primljenog novca, zbog zastare. Ugovori su utvrđeni ništetnima zbog toga što se radilo o novčanom zajmu u stranoj valuti između domaćih rezidenata (državljana), što je (bilo i jest) protivno prisilnim propisima koji uređuju devizno poslovanje. Ništetnost je (u obama slučajevima) utvrđena kao prejudicijelno pitanje, a nije bila predmetom posebnoga parničnog utvrđenja (kao glavnog pitanja). Ništetnost je u jednom i drugom slučaju utvrđena tek u revizijskom postupku.

---

¹⁹ Tako i Vedriš i Klarić: "Ako pobojan posao bude poništen, posljedice poništenja, jednako kao i kod ništavih poslova, nastupaju *ex tunc*, što znači od dana njegova sklapanja." Vedriš, Klarić, *op. cit.* u bilj. 3, str 145.

U nastavku ćemo se orijentirati na obrazloženje prvospomenute revizijske odluke (Rev 141/06) budući da ono najbolje ilustrira elemente koje je Vrhovni sud uzeo u obzir kod određivanja dospelosti obveze odnosno početka tijeka zastare zahtjeva za vraćanje.

Prethodnom treba dodati još i to da su u obama slučajevima parnice započele i vođene su po tužbi (tužbama) sa zahtjevom za ispunjenje ugovora, vraćanjem zajma s kamatama. Dakle, petiti nisu bili instruirani kao zahtjevi na "vraćanje primljenoga", tj. na ispunjenje obveze na temelju ništetnosti ugovora, jer tijekom parnice ništetnost nije ni bila isticana.²⁰ Ugovore je, ponavljamo, tek revizijski sud okvalificirao ništetnima. U bitnome, revizijski je sud obrazložio:

"Budući da je navedeni propis (devizni, prim. M. G.) kogentne naravi, ugovori o zajmu... su ništavi, pa bi primjenom odredbe čl. 104. ZOO tuženik bio dužan vratiti tužitelju sve ono što je primio po osnovi takvih ugovora. Naime, obveza vraćanja onoga što je primljeno po osnovi ništavog ugovora o zajmu dospijeva u trenutku nastupa ništavosti, koja je u konkretnom slučaju nastupila u vrijeme sklapanja ugovora o zajmu, pa kako su predaja i primitak novca izvršeni istoga dana kad su ugovori sklopljeni, to su i zastarni rokovi počeli teći prvog dana nakon predaje i primitka novca, kako propisuje odredba čl. 361. st. 1. ZOO-a.

²⁰ Površnim čitanjem moglo bi se pomisliti kako se "zahtjev na vraćanje danoga u zajam" i "zahtjev na restituciju danoga kao zajam" ne razlikuju, jer da je različita samo pravna osnova tih zahtjeva. Međutim, ne radi se o istome. To potvrđuje i praksa Vrhovnoga suda koja u slučajevima nedopuštenoga zajma u stranoj valuti vjerovniku daje pravo tražiti vraćanje baš onoga što je dano - strane valute (moguće i u protuvrijednosti u domaćoj valuti). "Kad je ugovor o zajmu ništav prema propisima važećim u vrijeme sklapanja ugovora, zajmoprimac je dužan vratiti ono što je primio, a to je strana valuta." - VSRH Rev 497/2000 od 11. 9. 2003. (Ing PSP 03-1, str. 116) te VSRH Rev 392/2004 od 6. 4. 2005. (Ing PSP 05-1, str. 125). Zatim: "Ako jedna strana isplati drugoj stranu valutu bez pravne osnove (a to i u slučaju ništavosti ugovora) ili na temelju osnove koja je naknadno otpala (raskid ugovora), ima pravo od druge strane zahtijevati po svom izboru da joj ona vrati bilo isplaćeni iznos strane valute, bilo protuvrijednost u domaćoj valuti, i to prema prodajnom tečaju na dan vraćanja." - VSRH Rev 875/1991-2 od 18. 3. 1992. Te: "Tuženik koji je na osnovi ništavog ugovora o zajmu primio 27.750 DEM obavezan je tužitelju vratiti taj iznos odnosno njegovu protuvrijednost u hrvatskoj državnoj valuti na dan isplate." - VSRH Rev 999/1992 od 7. 7. 1993. (www.vsrh.hr). Međutim, kada bi pravni posao bio pravno valjan, a samo dužnikova obveza izražena u nedopuštenoj valuti, dužnikova bi se obveza *ex lege* transformirala u domaću valutu, i vjerovnik bi imao pravo zahtijevati isključivo isplatu u toj, domaćoj valuti (prema prodajnom tečaju na dan ispunjenja odnosno dospelosti - čl. 395. st. 3. / čl. 22. st. 3. ZOO-a).

Kako je odredbom čl. 371. ZOO-a propisan petogodišnji rok zastare, to je zastara tužiteljevog potraživanja nastupila..., budući da do tog datuma tužitelj nije pozvao tuženika ni usmeno ni pismeno na povrat primljenih iznosa. Naime, u postupku je utvrđeno da je tužitelj pozvao tuženika odvjetničkim pozivom na povrat duga 30. kolovoza 2000., a u kojem pozivu se ističe da je tužitelj u više navrata tijekom 2000. pozivao tuženika vratiti primljene iznose, dakle sve to nakon proteka zastarnih rokova koji su istekli tijekom 1999. godine.

Valjalo je stoga prihvatiti tuženikov prigovor zastare... i odbiti tužitelja s tužbenim zahtjevom u cijelosti.”

Iz ovakvog obrazloženja moramo konstatirati da revizijski sud početak tijeka zastare nije vezao primarno uz trenutak sklapanja ništetnog ugovora, već i uz nastup nekih kasnijih okolnosti, u prvome redu uz primitak novca (ispunjenja), a zatim i uz eventualan vjerovnikov poziv dužniku na vraćanje.

Posljednji od kumulativno navedenih elemenata, onaj o mogućem pozivu dužniku na povrat primljenoga, indicira na odredbu članka 183. st. 2. ZOO/05. koja propisuje trenutak dospelosti obveze, tj. dužnikova dolaska u zakašnjenje (v. *supra* pod 10.1.). Dužnik dolazi u zakašnjenje prvenstveno kada ne ispuní obvezu u roku koji je ugovorom određen za to (pravilo iz stavka 1. članka 183.). Međutim, ako taj rok za ispunjenje nije ugovoren, dužnik dolazi u zakašnjenje kada ga vjerovnik pozove na ispunjenje (a to može učiniti usmeno ili pismeno, izvansudskom opomenom ili započinjanjem nekoga drugog postupka čiji je cilj da se postigne ispunjenje obveze - stavak 2.). Budući da u konkretnom slučaju nije bio ugovoren ni drukčije uređen rok za ispunjenje obveze vraćanja primljenoga, i to jednostavno stoga što je ugovor bez učinka, a obveza vraćanja proizlazi *ex lege*, do početka zastarijevanja došlo bi nakon usmenoga ili pismenog poziva na vraćanje, ali koji je ipak morao uslijediti unutar zastarnoga roka. Dakle, Vrhovni sud polazi od toga da se zastarijevanje zahtjeva na vraćanje mora vezati uz vjerovnikov poziv dužniku, pod uvjetom da je taj poziv uslijedio unutar zastarnoga roka.

Ne bi se moglo tumačiti da je Vrhovni sud, vezujući zastaru uz vjerovnikov poziv dužniku, pri tome mislio na moguć prekid zastarijevanja, pored izričite odredbe čl. 244. ZOO/05. (prije sadržana u čl. 391. ZOO/91.). Notorno je da hrvatsko pravo takvom pozivu ne daje svojstvo “zastarnog prekidača”. Uostalom, neposredno pred citiranim dijelom obrazloženja revizijske odluke navedeno je stajalište nižestupanjskih sudova koje se temeljilo baš na odredbi (tadašnjega) čl. 324. st. 2. ZOO/91. (današnji čl. 183. st. 2. ZOO/05.), tj. na pozivanju dužnika da ispuní obvezu. **Vrhovni sud odbio je vjerovnikov zahtjev na vraćanje,**

pozivajući se na nastupjelu zastaru, samo stoga što je njegov poziv dužniku uslijedio po proteku petogodišnjeg roka od sklapanja ništetnog ugovora i početno izvršene prestacije (danog ispunjenja).

Čini se da je Vrhovni sud, svjestan neprimjenjivosti rigidnog stajališta o početku zastarijevanja od dana sklapanja ništetnog ugovora, neprimjenjivosti iz načelnih, praktičnih i moralnih razloga, pokušao naći kompromisno rješenje, pa ga je našao u ne baš spretnoj primjeni odredbe čl. 183. st. 2. ZOO/05. o pozivanju dužnika na ispunjenje (ovdje: vraćanje). Čini nam se, nadalje, da bi mnogo bolje i konzistentnije rješenje bilo primijeniti isti kriterij koji je primijenjen kad je prihvaćen početak zastarijevanja (zahtjeva na isplatu naknade plaće, odnosno na vraćanje danoga) tek od pravomoćnog utvrđenja otkaza radnog odnosa nezakonitim, odnosno od raskida ugovora ili njegova poništenja. S razmatranog aspekta nisu odlučujuće razlike tih situacija. Bitno je da se u navedenim slučajevima radi o situaciji u kojoj je vjerovnik teorijski "imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze" već prije, od dana dobivanja otkaza ili od dana sklapanja ništetnoga ugovora, ali je tek od utvrđenja nezakonitosti otkaza i utvrđenja ništetnosti ugovora, slično kao i od raskida ili poništenja ugovora, realno došao u poziciju da se posluži zakonskim "pravom zahtijevati ispunjenje obveze". Tek kvalificiranim (sudskim) utvrđenjem ništetnosti, a nerijetko tek nakon dužnikove zlouporabe prava i duge parnice, vjerovnik ima saznanje o činjenici ništetnosti, pa time i dolazi u priliku koristiti se pravom da zahtijeva ispunjenje dužnikove obveze, ali ne one iz ugovora nego druge - *ex lege*. Koliko god nas može zvesti fikcija o općem poznavanju prava, u primjeni toga prava ne može se zanemariti činjenica da je ništetnost nekog ugovora vrlo često sporno i dvojbeno pitanje, pitanje na koje se odgovor dobiva tek nakon više sudskih instancija, često tek u revizijskom postupku (kao u navedenim slučajevima), a ponekad i tek nakon odluke Ustavnoga suda RH. Smije li pravni poredak zakonsku odredbu iz čl. 215. st. 1. ZOO/05., onu da zastarijevanje počinje teći prvoga dana poslije dana kada je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, odredbu koja je dizajnirana za redovne situacije poznate dospelosti, u slučajevima ništetnosti ugovora, kada nevaljanost posla nije uočljiva, prepoznatljiva ni općinskome ni županijskom sudu, tumačiti na način koji ne odgovara logici i svrsi instituta zastare?

Uključivanje u kriterij početka tijeka zastarnog roka vjerovnikova poziva dužniku na vraćanje danoga, samo je polovičan pokušaj popravljivanja neprihvatljivih konzekvencija rigidnog stajališta o početku zastarijevanja od trenutka kada je ništetan ugovor sklopljen i vjerovnikovo davanje učinjeno.

11. ZAKLJUČNO

U praksi, pa i sudskoj, postoje situacije kada je propis toliko jasan i dorečen da ga tekoreći ne treba tumačiti. U drugim slučajevima primjena objektivnog prava, norme, na konkretne slučajeve zahtijeva stanovit aplikativan napor interpretacijom. Za to se koriste različite metode, a ne smije se zanemariti ni kontekst sustava u kojemu se norma nalazi, odnosno instituta koji ona uređuje. Kod tumačenja je nazaobilazna teleološka metoda, način tumačenja koji istražuje cilj propisa, rekli bismo njegovu pragmatičnu uporabljivost. Ima i slučajeva kada u primjeni propisa sud mora ići korak dalje, pa pribjeći kreativnoj interpretaciji na način da zapravo stvara, kreira novo, dodatno, formalno gledajući interpretativno, pravilo. To se nedvojbeno događa i u situacijama kada sud odlučuje o početku tijeka zastarijevanja zahtjeva za vraćanje povodom utvrđenja ništetnosti pravnog posla. Težinu toga zadatka pokazuje i različitost sudske prakse, odnosno zauzimanje navedenih stavova tek u revizijskom postupku, nasuprot stajalištima drugostupanjskih (županijskih) sudova.

Prikazali smo precedente revizijskog suda i naglasili elemente koji se obično u prenošenju toga stava zanemaruju, ukazali smo na, po našem mišljenju, dvojbenost nekih kriterija, a u svakom slučaju na specifičnost postupka kojim se Vrhovni sud prilagođavao u pojedinim situacijama određivanja početka tijeka zastarnog roka, ne samo u slučajevima ništetnosti pravnih poslova nego i u drugima. Pri tome su nam od posebne važnosti slučajevi kada se, kao i kod utvrđenja ništetnosti ugovora, također radilo o deklaraciji nevaljanosti pravnog akta (otkaza radnog odnosa), dakle o konstataciji koja nije konstitutivna i djeluje *ex tunc*, jednako kao i deklaracija o ništetnosti pravnog posla.

Vrhovni sud u posljednjim navedenim slučajevima, teleološkom interpretacijom, vodeći računa o svrsi propisa i potrebama prakse, dao je pravnu zaštitu kondemnatornim zahtjevima postavljenim unutar zastarnoga roka računajući taj početak tek od dana pravomoćnosti deklaratorne odluke kojom je utvrđena nevaljanost akta na kojemu se zasniva kondemnatoran zahtjev. Učinio je to u slučajevima u kojima je, realno, bilo mnogo manje razloga za takav "ustupak" vjerovnikovu pravu, nego što su to slučajevi utvrđenja ništetnosti (jer je radnik, postavljajući zahtjev na utvrđenje otkaza nezakonitim, imao mogućnost istovremeno tražiti i plaćanje naknade plaće). Navedeni primjeri pokazuju da činjenica retronastupanja učinaka ništetnosti pravnog posla ili jednostranoga pravnog akta, sama po sebi ne povlači (ne može, ne smije povlačiti) početak

tijeka zastarijevanja vjerovnikova zahtjeva od dana kada je u prošlosti bio sklopljen nevaljani pravni posao ili dan nezakonit otkaz.

Svako drugo tumačenje, smatramo, dovodi do apsurdnih, nepravinih i nemoralnih životnih situacija. Uzmimo naprimjer slučajeve kakvih ima u praksi, da savjestan vjerovnik uredno ispuni svoju obvezu. Zatim pokrene sudski postupak radi ostvarenja ugovorene obveze druge strane, taj postupak traje godinama, a druga strana u nekoj fazi postupka (moguće i po proteku roka od pet godina od sklapanja ugovora, naročito ako je ugovoreni rok ispunjenja bio višegodišnji) istakne prigovor ništetnosti posla (ili ustane s odgovarajućim protutužbenim zahtjevom) koji na kraju sud i prihvati. Do pravomoćnosti takve odluke, a posebno do njezine revizijske konačnosti, redovito prolaze godine. Nerijetko će ništetnost biti utvrđena tek po proteku roka od pet godina od sklapanja pravnog posla i vjerovnikova urednog ispunjenja obveze. Situacija će biti posebno stršuća ako je razlog ništetnosti takav da se nesavjesnost ponajprije može pripisati onoj strani koja se, zahvaljujući svom nekorektnom postupku i nepoštivanju ugovornih obveza, uz zakašnjelo isticanje ništetnosti, obogatila na račun savjesne strane.

Dakle, u slučajevima ništetnosti ugovora, zakonsku odredbu prema kojoj “zastara (zastarijevanje) počinje teći prvog dana poslije dana kad je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze, ako zakonom za pojedine slučajeve nije što drugo propisano” (čl. 361. st. 1. / čl. 212. st. 1. ZOO-a) - treba razumjeti, tumačiti, na način da tada vjerovnikovo pravo zahtijevanja vraćanja “počinje” od dana utvrđenja ništetnosti. Eventualno, početak tijeka roka za ostvarivanje toga prava mogao bi se utvrditi i prije, samo ako bi se vjerovniku mogla pripisati nesavjesnost prilikom sklapanja ugovora, tj. svijest o nevaljanosti. Pri tome treba razlikovati savjesnost od zablude o pravu. Svijest o mogućoj nevaljanosti (npr. zbog nezakonitosti ili nemoralnosti) nije obuhvaćena fikcijom (presumpcijom) o poznavanju zakona. Primjenjujući element vjerovnikove savjesnosti, to bi trebalo ocjenjivati i s obzirom na to je li vjerovnik sudskim putem istaknuo (pokretanjem odgovarajućeg postupka) zahtjev za ispunjenje ugovora unutar zastarnoga roka prema dužniku, koji bi vrijedio za ugovorenu obvezu (da je ona valjana ugovorena).

Dakle, kao “dan kad je vjerovnik imao pravo zahtijevati ispunjenje obveze” treba u svim razmatranim specifičnim slučajevima uzeti onaj dan kada je vjerovnik, uz kriterij razumnosti i savjesnosti, realno došao u poziciju zahtijevati ovo specifično “ispunjenje obveze” vraćanjem danoga ili protuvrijednosti.

Summary

Miljenko Appio Giunio *

**PRESCRIPTION OF CLAIMS,
STATUTE OF LIMITATION AND CONSEQUENCES
- GENERAL AND SOME SELECTED QUESTIONS**

The paper investigates the institute of statute of limitation in the Croatian law, and points toward some material-legal and procedural novelties. General questions, concept, terms for the statute of limitation according to the types of legal relations, termination and interruption of statute of limitation, acknowledgment of the obsolete outstanding debt are being presented. The question of the statute of limitation of an outstanding debt secured through (debt instrument) promissory note is being addressed, which is still open, even after the outstanding debts established through notarial documents were equalised with those from legally valid verdicts through the Obligations Act from 2005.

The paper points to the recent novelties regarding time possibilities of making objection to statute of limitation in the proceedings, depending of the stage and type of the proceedings.

Special attention (space) is given to the question of grace period for the statute of limitation, and especially when dealing with the outstanding debts due to returning what one side gave the other in case when contract was declared void. That problem was illustrated through examples from the judicial practice (of the Supreme Court of the Republic of Croatia), and is connected with the beginning of the statute of limitation of the request for refund the day after the contract was terminated, and after the termination of the voidable contract, as well as a request for the payment of salary after the termination was established to be illegal.

Key words: statute of limitation, deadline for statute of limitation, termination, interruption, beginning of statute of limitation, acknowledgement of outstanding debt

---

* Miljenko Appio Giunio, LL. M., procurator, Metalmineral d.d., Republike Austrije 25, Zagreb

Zusammenfassung

Miljenko Appio Giunio *

FORDERUNGSVERJÄHRUNG, VERJÄHRUNG UND IHRE FOLGEN - ALLGEMEINE UND AUSGEWÄHLTE FRAGEN

In diesem Beitrag wird das Institut der Verjährung im kroatischen Recht erörtert und auf materiellrechtliche und prozessuale Neuheiten hingewiesen. Allgemeine Fragen, der Begriff, Verjährungsfristen nach Art des Rechtsverhältnisses, Unterbrechung und Hemmnis der Verjährung sowie Anerkenntnis einer verjährten Forderung werden behandelt. Besprochen wird auch die Frage der Verjährung einer durch einen (zwangsvollstreckungsrechtlichen) Schuldschein gesicherten Forderung, die auch nach Gleichstellung der durch notarielle Akte festgestellten Forderungen mit jenen aufgrund rechtskräftiger Urteile im neuen Obligationengesetz von 2005 offen geblieben ist.

Es wird auf jüngste Neuerungen hinsichtlich der zeitlichen Möglichkeiten für den Verjährungseinspruch im Zivilprozess je nach Verfahrensstand und -art hingewiesen.

Besondere Aufmerksamkeit (Raum) gilt dem Beginn der Verjährungsfrist, insbesondere bei Forderungen nach Rückgabe von Leistungen einer Vertragspartei bei festgestellter Unwirksamkeit des Vertrags. Die Problematik wird anhand von Beispielen aus der Rechtsprechung des Obersten Gerichtshofes der Republik Kroatien illustriert und mit dem Verjährungsbeginn für die Forderung nach Rückgabe der Leistung nach Kündigung oder Nichtigerklärung eines angefochtenen Vertrags sowie für die Forderung nach Lohnfortzahlung nach Feststellung einer gesetzwidrigen Kündigung eines Beschäftigungsverhältnisses verglichen.

Schlüsselwörter: Verjährung, Verjährungsfrist, Unterbrechung, Hemmnis, Anerkenntnis, Verjährungsbeginn, Forderungsanerkennnis

---

* Mag. Miljenko Appio Giunio, Prokurist, Metalmineral d.d., Republike Austrije 25, Zagreb